

ULKOASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO 3/2000 vp

Valtioneuvoston selvitys EU:n yhteisestä turvallisuus- ja puolustuspoliitikasta: Raportti Feiran Eurooppa-neuvostolle sekä neuvoston oikeudellisen yksikön lausunto sopimusmuutoksista

Ulkoasiainministeriölle

JOHDANTO

Vireilletulo

Ulkoasiainministeriö on 8 päivänä kesäkuuta 2000 antanut eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle tiedoksi Feiran Eurooppa-neuvostolle Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspoliitikan vahvistamisesta annettavan raportin luonnoksen sekä neuvoston oikeudellisen yksikön lausunnon tarpeesta muuttaa perussopimusta EU:n turvallisuus- ja puolustuspoliitikan täytäntöönpanemiseksi (UTP 15/2000). Kysy-

myksessä on Helsingin Eurooppa-neuvostossa edellytetty väliraportti Feiran huippukokoukselle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja
- suurlähettiläs Antti Sierla, ulkoasiainministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Suomen puheenjohtajakaudella Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspoliitikan vahvistamisen keskeisenä tavoitteena oli luoda sellaiset poliittiset ja hallinnolliset järjestelyt, joilla voidaan toimeenpanna EU-johtoiset kriisinhallintaoperaatiot. Euroopan unioni sisällytti kriisinhallinnan tehtäviinsä Amsterdamin sopimuksessa.

Uusia rakenteita ja voimavaroja koskeneiden Helsingin Eurooppa-neuvoston päätösten yksityiskohtainen toteuttaminen on alkanut Portugalin puheenjohtajakaudella, mm. aloittamalla väliaikaisten rakenteiden toiminta (väliaikainen

poliittinen ja turvallisuuskomitea, väliaikainen sotilasedustajien elin), tavoitteena pysyviin järjestelyihin pääseminen vuonna 2001.

Portugalin puheenjohtajakaudella on lisäksi valmisteltu kolmansien maiden osallistumista EU-johtoiseen kriisinhallintaan, Euroopan unionin ja NATOn yhteistyötä tässä yhteydessä sekä kriisinhallinnan siviilisektorin kehittämistä Helsingin Eurooppa-neuvoston päätösten mukaisesti.

Helsingin Eurooppa-neuvosto päätti tavoitteesta (headline goal) kriisinhallinnan sotilaallisten voimavarojen luomiseksi siten, että unioni voisi niiden puitteissa toteuttaa ns. Petersber-

gin tehtäviä joko NATO:n voimavaroihin turvautuen tai tarvittaessa ilman niitä. Tavoitteena on 50 000—60 000 sotilaan joukko sekä tarvittavat meri- ja ilmavoimien joukot. Tämä kriisinhallintajoukkopooli on tarkoitettu saadaan toimintavalmiiksi 60 vuorokaudessa ja toimintakykyiseksi vähintään vuoden ajaksi.

Valiokunnan saaman tiedon mukaan kaikki jäsenvaltiot ovat pääosin voineet yhtyä käsiteltävänä olevaan raporttiluonnokseen. Neuvoston oikeudellinen yksikkö on tullut siihen tulokseen, että yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan tehtävien toteuttaminen ei edellytä unionin perussopimusten tarkistuksia.

Valiokunta pitää myönteisenä, että siviilikriisinhallinta on otettu raporttiluonnoksessa huomioon Suomen toivomalla tavalla. Siviilikriisinhallintaa varten tulee luoda vahva mekanismi samalla tavoin kuin sotilaalliselle kriisinhallinnalle. Konkreettisia tavoitteita on toistaiseksi asetettu poliisivoimatavoitteiden osalta, kokonaistavoitteen ollessa 5 000 siviilipoliisin saaminen tähän tarkoitukseen vuoteen 2003 mennessä. Valiokunta kiirehtii siviilikriisinhallinnan tavoitteiden asettamista myös kriisien ennaltaehkäisyyn osalta. Valiokunta tukee Suomen tavoitetta vahvistaa kansalaisjärjestöjen osuutta siviilikriisinhallinnassa.

Helsingin Eurooppa-neuvoston päätelmissä asetettu tavoite luoda menetelmät kolmansien maiden osallistumiselle halutessaan kriisinhallintayhteistyöhön on sisällytetty samansisältöisenä raporttiluonnokseen.

Sotilaallisista yleistavoitteista raporttiluonnoksessa on määritelty mm. yleiset suoritevaatimukset, joita armeijakunnan suuruusluokkaa oleva operaatio edellyttäisi. Ne ovat käytännössä samat kuin KFOR-operaation yleisen tason suoritevaatimukset. Lisäksi on määritelty joukko tarvittavia toiminnallisia kategorioita, mm. johtamiskyky, tiedustelu ja valvonta, joukkojen keskittäminen alueelle, sotilaallisen voiman kehittäminen ja taistelukestävyys. Valiokunta tote-

aa, että kysymyksessä on normaali sotilaallisen kriisinhallinnan suunnittelu.

Valiokunta painottaa myös jäsenmaiden tasavertaisuutta sotilaallisessa kriisinhallinnassa sekä liittoutumattomien maiden roolia.

Raporttiluonnoksessa on todettu tarve konkreettisen suunnittelun aloittamiseksi seuraavassa vaiheessa, joka edellyttää sen määrittelyä, mitä operaatiot tarkoittavat erilaisina sotilaallisina panoksina, kuten joukkoina, erityisryhminä, tiedusteluna ja huoltona. Valiokunta on saanut selvityksen, että suunnittelu tullaan tekemään NATO:n asiantuntemukseen tukeutuen, kuitenkin siten, että prosessi on kaiken aikaa EU:n johdossa ja valvonnassa. Kuluva vuoden loppupuolella on tarkoitettu järjestää sitouutuskonferenssi, jossa jäsenvaltiot ilmoittavat, millaisia voimavaroja ne ovat valmiita tarjoamaan EU-johtoihin operaatioihin. Ruotsin EU-puheenjohtajakaudella tullaan tarkastelemaan, miten mahdolliset puutteet täytetään.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomesta kriisinhallintatehtäviin annettavan joukon on tarkoitus olla samansuuruinen kuin maallamme on yleensä kansainväliseen toimintaan käytettävissä sillä varauksella, että asianomaiset joukot eivät ole sidottuina muualle.

Lausunto

Lausuntonaan ulkoasiainvaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valiokunnalla ei ole huomauttamista raporttiluonnokseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että kriisinhallinnan tämänhetkessä suunnittelussa keskitytään siihen, mitä on päätetty Eurooppa-neuvoston Helsingissä ja Kölnissä pidetyissä kokouksissa, eikä laajenneta asian tarkastelua mahdollisiin kaukaisempiin tavoitteisiin Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamiseksi.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Liisa Jaakonsaari /sd	Outi Ojala /vas
jäs.	Ulla Anttila /vihr	Kalevi Olin /sd
	Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk	Sirpa Pietikäinen /kok
	Bjarne Kallis /skl	Mirja Ryyänen /kesk
	Ilkka Kanerva /kok	Hannu Takkula /kesk
	Antero Kekkonen /sd	Martti Tiuri /kok (osittain)
	Juha Korkea-aho /kesk	Ben Zyskowitz /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jukka Huopaniemi.